

Pekka

Sekyra a být první na výnosu je ve rvačce půl výhry. To je jediné ponaučení od mého otce, co si pamatuju. A bez pochyby je pravdivé. Takhle dobrý rozhoz na počátku by ve rvačce znamenal víc než poloviční výhru.

Otec asi nebyl hlupák. Jednou jsem se na něho zeptal mámy. Prohlásila, že to byl zbabělý ubožák, a od té doby se o něm nebavíme.

Vyjádřila pochopitelně jen svůj názor, do něž se promítl její situace. Opuštěné ženy, ponechané bez varování s malým děckem, bez peněz a napospas vlastnímu osudu, mívají vyhrocené názory.

Jednou o Vánocích nám otec zavolal. Bylo mi sice teprve sedm, ale uhodl jsem to z tónu mámina hlasu. Z úst se jí linula souvislá řada nadávek tehdejší doby.

Spede Pasanen tehdy platil za uznávaného baviče a nadávka „hovado jak Spede“ ještě nevznikla. Ovšem i ta by jen slabě vystihovala, co si máma o otci myslela.

Práskla mu telefonem. Ale otec zavolal znovu a uměl zatahat za správné nitky. Máma mi předala sluchátko. Kvalita hlasu naznačovala, že šlo o meziměstský hovor, a ty v těch časech stály majlant. Takže otec do mě vložil prostředky.

A možná dokonce volal ze zahraničí. Nikdo nevěděl, kam odjel. Cizí země v oněch časech už existovaly.

Kromě ceny měl hovor i obsah. Otec řekl, Pekko, jsi správný kluk. Poučil mě o výhodě sekryry a prvního výnosu ve rvačce. „Když si to zapamatuješ, dotáhneš to daleko,“ ubezpečil mě.

Otcovo ponaučení jsem si zapamatoval, přestože jsem se neocital v situacích, při nichž bych se pouštěl do bitky se sekyrou v ruce. Pracuju v reklamě, což není zrovna moc drsný obor, navzdory narůstajícímu spěchu a nejistotě.

A taky si nejsem jistý, jestli jsem to dotáhl daleko. V práci jsem průměr, jako člověk lehký podprůměr.

Ale mámino rozhodnutí, že na otce zapomeneme, platilo. U nás se o něm nemluvílo. Dokonce jsem na něj spoustu let ani nepomyslel. Opustil mě, když mi byly tři roky. Řekl, že jde do obchodu. Pro mlíko, chleba a limču do sauny.

Toho večera jsme se nesaunovali a druhý den ráno jsme měli kaši. Duševní stav můj i mé matky se dal nazvat prázdnotou. Pravda, v oněch časech se tátové na rodičovství zas tolik nepodíleli a já nejspíš neměl kdy k otci přilnout.

Sedím v čekárně soukromé zubní kliniky ve své domovské helsinské čtvrti Kallio. Kolem každou chvíli předrnčí tramvaj a chodci se místo bezstarostného letního kroku začínají balit do méně pohodlné schoulenosti ve snaze chránit se před podzimními dešti.

Zubař, který mě bude ošetřovat, má stejné příjmení jako já. MDDr. Esko Kirnuvaara. Tak to stojí na dveřní tabulce.

Lidí s vysokoškolským vzděláním je v mém rodu málo, ale bez ohledu na akademické tituly jsou všichni Kirnuvaarové navzájem příbuzní. Jméno vzniklo pofinštěním ruského jména Kirilov. Náš rod přišel zpoza současné hranice a usadil se po válce v Liekse v severní Karélii.

Tenhle zubař může být můj vzdálený bratranec, anebo i bratranec. A možná dokonce bratr. Odkud mám vědět, kolikrát za svůj život otec odešel koupit limču do sauny? Saunovací den bývá každou sobotu.

Člověk má za život spoustu příležitostí zmizet. Je zbytečné si myslet, že jsem jedinečný, a věřit, že otec chladnokrevně opustil pouze mě. Klidně mohl ještě chladnokrevněji opustit i někoho dalšího.

Z ordinace vychází předchozí pacient. Na opuchlé tváři si drží ledovací pytlík. To věru moje obavy z následujícího dění nerozptýlí. Na tom protivném křesle jsem s ochrannými brýlemi na očích proležel stovky hodin, zatuhle přimknutý k opěrkám.

Moje zuby mají špatnou karmu. Přední zuby jsem si urazil při pádu z kola. Zuby moudrosti mě bolívají přesně tak, jak může bolet něco k životu nepotřebného. V dětství mě máma k čištění zubů moc nevedla a katastrofu jsem příkladně dovršil neutuchající slabostí pro bonbony a kolu.

Tentokrát mě bolí stolička. Víím už ze zkušenosti, o co jde: zanítil se mi kořen a je třeba ho zbavit hnisu.

Sestra mě pozve dovnitř. Vejdu do ordinace a podám zubaři ruku. Odmítne si se mnou potřást.

„V tomhle chřipkovém období si raději ruku s nikým nepodávám. Jsem váš zubař, Esko Kirnuvaara.“

„Pekka Kirnuvaara. Že bysme byli příbuzný?“

„Je to možné, v tak malé zemi jsou příbuzní skoro všichni, ale pojďme se teď podívat na ty zuby.“

Usednu do zubařského křesla. Sestra mi připne ochrannou náprsenku a na oči nasadí brýle se žlutými skly. Vidím sám sebe v zrcadle na zdi. Bono z U2 vypadá ve žlutých brýlích charakterističtěji. Já tak akorát bezmocně. Zvláště v poloze ležmo.

Sestra mě nasvítí. Zubař si nasadí roušku přes ústa a požádá sestru o první nástroje. Ťuká mi do zubů čímsi kovovým.

„Tohle bolí?“

„Ne.“

„A co tohle?“

„Ne.“

Jakmile mi klepne na další zub, vyletím bolestí.

„Aha. Tak to je jasné. Pro jistotu uděláme rentgen.“

Zubař se svým sdělením obrací na sestru, která mi přiloží k tváři nějaké zařízení. Na dobu, než se snímek pořídí, doktor i sestra opustí místnost.

Nechtějí, aby je stihl osud manželů Röntgenových. A stěží vůbec budou manželé. Oba působí odtažitým dojmem, zejména on.

Snímek mé tváře se objeví na monitoru počítače. Zubař si ho dlouze prohlíží a pak se otočí ke mně.

„Tak. Tady to chce vyčistit kořen. Uvidíme, jestli se nám ho ještě podaří zachránit. Umrtneme to?“

Přikývnu a sestra vytáhne dlouhou stříkačku kovové barvy. Zubař mi ji hned vrazí do dásně. Je to tak protivný pocit, že bych nejraději byl co nejdál odsud. Nebo pod narkózou.

Zubař si spustí roušku níž a posadí se k počítači zkoumat rentgenový snímek. Vidím doktora v zrcadle na zdi. Možná si to jen představuju, ale vypadá stejně jako můj otec na těch dvou fotkách, které máma zapoměla zničit.

„Chvilí potrvá, než anestetikum zabere. Jak jste to mohl nechat zajít takhle daleko?“

„Byl Onni Kirnuvaara váš otec?“

„Jak dlouho vás to už bolí?“

„No, možná tak dva měsíce.“

„A to vás nenapadlo přijít dřív?“

„Objednal jsem se k našemu obvodákovi, ale nedostal se k němu. Asi že bolest nebyla dost ukrutná.“

„Aha. Ty vaše dásně taky vypadají dost děsivě. Čistíte si zuby ráno i večer?“

Zalžu přikývnutím. Opravdu nemám každý večer náladu a každé ráno čas, abych si čistil zuby.

„Měl byste si je čistit líp. Používáte vůbec zubní nit?“

„Moc ne.“

Nepoužívám ji nikdy.

„To je vidět. Nit by vám prospěla.“

„Ještě k tomu vašemu otci. Vyrůstal jste...“

„Cítíte to?“

Umlčí mě potukáním na zub. Slyším klepavé zvuky nástroje, ale bolest už necítím.

„Nebolí to.“

„Výborně.“

Zkousím se ještě ptát na příbuzenské záležitosti, ale to už mi nacpe do pusy pár hadiček.

„Podáš mi diamant do turbíny?“

Sestra mu podá vrtáček a zubař začne. Vrtačka vydává pištivý zvuk.

„Středně velkou frézku.“

Sestra mu podstrčí nový nástroj. Rovnoměrné drhnutí nebolí, ale jako obvykle mi připadá odporné. Když zubař skončí s drhnutím, obhlídne zub pomocí zrcátka. A požádá zase o nový nástroj.

„Potřebuju pulpextraktor pětadvacítku.“

Sestra mu to podá. Ať už je to cokoliv, doktor se mi tím teď štěrá v kořeni zubu. Bolest je psychosomatická, umrtvení zabírá, ale pouhé pomyšlení na jakýsi traktor pětadvacítku mi roztrhne celé tělo. Svírám područky, až mi běljí klouby. Sestra si všimne mého napětí. Z těch dvou je schopna soucitu s bližním jen ona.

„Snažte se uvolnit.“

Přikývnu na souhlas a trochu se uvolním. Předtím jsem byl uvolněný jako železný sochor, zatímco teď jsem odvázaný jako při oslavných proslovech na počest osmdesátin bigotní babičky.

„Podáš mi teď čtyřicítka na distální kanálek?“

Tam se skrýval celý problém. V ústech každopádně cítím hnis, jak čtyřicítka otevřela distální kanálek, či co to sakra vlastně je. Uvědomuju si, že kořen se zanítil a teď odtamtud mizí tlak, jenž byl příčinou škubavé bolesti.

„Necháme to zklidnit. Připrav mi zatím tříprocentní hypochlorid.“

Zůstanu sedět na křesle. Zubař opustí místnost. Nejspíš aby se vyhnul otázkám na příbuzenství. Sestra se snaží udržovat náladu komentováním slov písničky, která vyhrává v rádiu, a podzimního počasí, jež panuje za oknem. Najednou prolomí ledy.

„Vážně jste si oba podobný. Tak nějak podivně, vzezřením či co.“

„Kdo oba?“

„Vy a Esko, zubař.“

„Víte něco bližšího o jeho rodině?“

„Ne, náš vztah je založený na zubech.“

Dveře se otevřou a sestra se rychle vrátí k práci, předstírá, že nikdy nemluví s nikým o ničem osobním.

„Tady je připravený ten hypochlorid.“

„Děkuju, takže co kdybychom pokračovali?“

Po zle chutnajícím hypochloridu cítím, jak zubař plní vyvrтанou díru. Nakonec zarovnává plochu zubu.

„Nepřekáží to?“

„Ne.“

„Dobrá. Tak to bychom měli, dal jsem tam léčivou vložku. Jsou to dvě různá plniva, není třeba se znepokojovat, pokud

se vrchní rozpadne. To druhé určitě vydrží. A léčbu musíme ještě za čtyři týdny dokončit. Tady je účet, uhradte ho v pokladně a domluvte si novou návštěvu.“

Zůstanu ohromeně stát s účtem v ruce. Zubař vzhledně zpoza brýlí. Z výrazu jeho tváře čtu, co tam ten panák ještě stojí?

„Chápete, že jsme možná bratři?! Zrovna jste zjistil, že třeba máte bratra. Taková informace se nekvituje vystavením účtu za pročištění kořenovejch kanálků!“

„Já se starám jen o zuby.“

Sestra řekne, že si odskočí na toaletu a vyklouzne z ordinace.

„Mohl byste mi jen říct, co víte o svém otci?“

„Tak poslyšte. Já jsem zubař a brzo mi bude šedesát. V tomhle věku už nehledám pro svůj život nové nuance a tyhle spekulace považuju za nuance. Objednejte se také na ústní hygienu kvůli odstranění zubního kamene a používejte tohle.“

Vrazí mi do ruky krabičku dentální niti, otevře dveře a zvolá:

„Pan Sinivuori!“

Odejdu namíchnutě uhradit účet.

Esko

Sakra, zatraceně.

„Promiňte, trošku mi to ujelo. Nebolelo to?“

„Ne.“

Během ošetření mi nezvykle ujela ruka. Pacientovi teče z dásně krev, ale našťěstí se nestalo nic horšího.

Viníkem je předešlý pacient. To musel přijít uprostřed ordinčních hodin, aby mi zamíchal myšlenkami, když je v mém životě všechno v pořádku? No, úplně všechno ne, vždyť z pohledu nestranného pozorovatele žiju osaměle a nevesele, ale všechno je tak uměřené, jak má být.

Člověk dosáhne štěstí ve chvíli, kdy přestane snít. Jistě, já jsem po svých kořenech dlouho toužil. Jenže touha mi rodiče nenavrátí, a kdyby přece, tak by mi stěží nějak rozumně zdůvodnili, proč mě odložili. Anebo pak měli důvod natolik rozumný, že je zbytečné ho zpochybňovat.

Se svým současným životem jsem spokojený. Třebaže i já jsem míval v mládí sny. Za studií jsem si představoval, jak jednoho dne budu mít rodinu a budu pečovat v Hollywoodu o zuby filmových hvězd. Může se člověk jako zubní lékař vyšvihnout výš?

Sny se rychle rozplynuly. A osamělec prodírající se nudnou všedností určitě nežije o nic horší život než otec rodiny vystresovaný kvůli budoucnosti svých dětí. A stejně tak ani finský pacient, jemuž zdravotní péči hradí zaměstnavatel, není o nic horší klient než filmová hvězda.

Oba se podřizují vrtačce, oběma zkusíme zachránit, co se zachránit dá. Snažím se pacienty vyprovázet zpátky do světa s lepšími zuby. To je nejdůležitější. Zuby jsou zrcadlo duše. Z toho soudím, že duše toho všetečného Kirnuvaary moc krásná není.

Ošetřil jsem posledního dnešního klienta. Rovněž sestra udělala svou práci a já zůstávám na klinice sám, že vyřídím papírování.

Prohlížím si rentgenový snímek zubů Pekky Kirnuvaary.

Nepřemýšlím, jestli jsme příbuzní. Ale okamžitě to vystalo, když se jeho jméno objevilo na monitoru. A vše se

ozřejmilo, jakmile jsem uviděl jeho chrup. Chybí mu pětky. Mně taky a chybějící pětky, to je dědičná záležitost. Pětky pravděpodobně chyběly mému otci nebo matce. Nejspíš otci, když chybí i tomu zpropadeně dotěrnému Kirnuvaarovi.

Ale co to sakra se svým chrupem prováděl? Přinejmenším si ho nečistil. Zase jeden z těch, na jejichž dásních je vidět, že si zuby čistil jako vzteklý deset minut před příchodem do ordinace, ale nenamáhal si je čistit tehdy, když měl.

Víc než chrup mnou otřásla moje první reakce, když mi došlo, že je můj příbuzný. Chtělo se mi brečet. Chtělo se mi udělat to, co dělávají mladí při každém setkání. Co to je? Obejmout ho, měl jsem chuť ho obejmout. Měl jsem chuť obejmout bratra.

Ale kam by to vedlo? Kdybych věc přiznal, vyvolal bych hromadu dalších otázek. Musel jsem zabít tu zvláštní touhu brečet a objímat, protože to by rozhodně nevedlo k ničemu dobrému.

Udělal jsem to, co v podobně choulostivé chvíli obvykle dělávám, myslel jsem na něco jiného. Myslel jsem na sex s nějakou krasavicí. Na to myslím často. V praxi jsem to nikdy nezažil. Tahle myšlenka nepomohla, a tak jsem si představoval, jak stejně ženě čistím kořenové kanálky. Zpravidla to odvane myšlenky správným směrem. Představa musí být realistická, aby zapůsobila.

Lepší bude zapomenout a žít dál. Dělat to, pro co jsem stvořen. Ošetřovat zuby, jíst zdravě a chodit běhat. Tak si udržím výkonnost a můžu pracovat do pětasedmdesáti. Zbylých deset let to se svými myšlenkami už nějak zvládnou. Nepotřebuju k tomu otce. Ani jiné příbuzné.

V životě jsou tři velké otázky. Kdo jsi? Kam jdeš? Umrtvíme? Osobně umím odpovědět jen na poslední. Umrtvovat má smysl. Zejména city.